

Temat: „Dżuma” jako powieść parabola.

Zapoznaj się z notatką poniżej i przepisz ją do zeszytu:

1. Motto powieści:

Cytat zaczerpnięty z Daniela Defoe „Jest rzeczą równie rozsądną ukazać jakiś rodzaj uwięzienia przez inny, jak ukazać coś, co istnieje rzeczywiście, przez coś innego, co nie istnieje” wyraźnie i bezpośrednio wskazuje na paraboliczny sens utworu.

2. Wielopłaszczyznowe znaczenie tytułu:

a) dosłowne – dżuma to plaga, która odcina od świata i pustoszy Oran. To siła przyrody, wykorzystująca ludzkie nawyki i cechy takie jak skłonność do życia w społeczności czy liczne kontakty powodowane częstymi zmianami miejsca pobytu. Przypomina nam naszą podległość prawom matki – natury, od których nie uciekniemy na drodze postępu cywilizacyjnego. Choroba taka atakuje bez względu na pochodzenie czy sytuację społeczno-materialną; każdego zmusza do ograniczenia swoich praw.

b) przenośne (dżuma jako wojna) – Wprawdzie wojna jest żywiołem nieco innym niż choroba – ponieważ jej sprawcami są ludzie – lecz jest równie groźna, i jest także „godziną próby”. Mieszkańcy miasta są odizolowani od świata jak więźniowie w zamkniętym obozie. Na dodatek na rogatkach zawsze czekają strażnicy, mogący posądzić o dezercję, karana śmiercią. Liczba ofiar jest tak duża, że nie przerażają już nikogo ludzie ginący „na ulicy”; powszechność śmierci zmusza do coraz gorszego traktowania tak umarłych, jak i żywych. Nadchodzi czas wywozek do krematoriów i anonimowej śmierci.

3. Metaforyczny sens treści:

Dżuma stanowi współczesną przypowieść na temat odwiecznych, przeklętych problemów zła drzemiącego w człowieku. Jest to zaraza, negatywny pierwiastek, który tkwi w każdej jednostce ludzkiej i z którym trzeba się zmagać. To zło ujawnia się często w chwilach zagrożenia, takich jak żywioł lub wojna. Poraża, niszczy i rodzi nowe zło – jest zatem tak samo zaraźliwą chorobą jak dżuma. „Każdy nosi w sobie dżumę, nikt bowiem, nikt na świecie nie jest od niej wolny.”

4. Aspekt moralny:

Autor stawia swoich bohaterów w sytuacji, kiedy, w poczuciu całkowitej absurdalności świata i życia, muszą dokonać wyboru swojej drogi życiowej. „Zaangażowanie” łączy się z ryzykiem, choć właśnie drogę aktywnego przeciwstawienia się złu wybierają niemal wszyscy bohaterowie. Wyraźnie odczuwamy, że obowiązkiem człowieka jest walka z niesprawiedliwością, tworzenie szczęścia, aby protestować przeciw światu nieszczęścia. Dowiadujemy się, że „w ludziach więcej zasługuje na podziw niż na pogardę” i że tylko solidarność ludzka może doprowadzić do pokoju.

5. Archetypiczni bohaterowie – prawzory buntu i cierpienia:

Dr Rieux – jego postawa jako wielkodusznego i nie poddającego się lekarza jest wyrazem buntu i walki z wszelkimi przejawami zła w świecie. Nosi on w sobie znamiona mitycznego Prometeusza – najszlachetniejszego z bogów i Syzyfa – konsekwentnie dążącego do celu mimo świadomości pewnej klęski.

Jean Tarrou – wieczny wędrowiec, który był zawsze tam, gdzie oczekiwano pomocy. Symbol męczennika oddającego życie w imię słusznej idei.

Raymond Rambert – nawrócony syn marnotrawny. W czasie walki z dżumą uczy się prawdziwych wartości, uświadamia sobie, co to znaczy tak naprawdę być człowiekiem.

Ojciec Paneloux – typowy wysłannik Kościoła, przekonany, że cała sytuacja jest słuszną karą za grzechy ludzkości. Weryfikuje swoje poglądy w obliczu śmierci niewinnego dziecka, z którą nie może się pogodzić.

Cottard – prześladowany widmem więzienia za jakieś przestępstwo, korzysta z ogólnego zamieszania prowadząc niejasne interesy z podejrzanym światkiem podziemnym. Przecież musiał wystąpić też i czarny charakter (a przynajmniej nie do końca biały).

6. Brak konkretyzacji czasowej:

Zapis „rok 194.” wskazuje nam lata czterdzieste (stąd opinia, że utwór stanowi metaforyczny obraz lat wojny i okupacji), ale z drugiej strony zezwala czytelnikowi na dowolne umieszczenie akcji w próżni historycznej.

IV. Wniosek: „Dżuma” to historia mająca wszelkie znamiona autentyczności, a przede wszystkim bohaterów reagujących jak normalni ludzie. Miejsce akcji znane jest szerokiemu kręgowi odbiorców, a wydarzenia mogłyby zajść w każdym miejscu o niemal każdym czasie. Pod tymi właśnie zdarzeniami i postaciami kryją się pewne zjawiska, które autor chciał zinterpretować, dotrzeć do ich sedna oraz zbadać powody ich powstawania i wpływ na autentycznych ludzi. Prezentuje on uniwersalną sytuację człowieka postawionego w obliczu zagrożenia, śmierci, absurdu, dlatego też uważam, że „Dżumę” z całą odpowiedzialnością można określić jako powieść – parabolę.

W ramach podsumowania możesz obejrzeć dwa filmiki na youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=xNaaO6JzoL8>

<https://www.youtube.com/watch?v=0zljKvqBCZ0>

Jakże aktualna jest obecnie ta lektura. Mam nadzieję, że *Dżuma* skłoniła Cię do wielu przemyśleń na temat zniewolenia, epidemii czy walki człowieka.

Na następnej lekcji zaczynamy omawiać *Tango S. Mrożka*.